

Změňte svůj pohled na vzdělávání. Jak vychovat spokojené a sebevědomé děti?

Čím více bude spokojených a sebevědomých učitelů, tím spokojenější a sebevědomější budou naše děti. Nepotřebujeme učitele s 20letou praxí a s nulovou motivací děti respektovat a podporovat. Potřebujeme učitele, kteří i přes svou dlouholetou praxi budou svou práci milovat stejně jako před 20 lety.

Děkuji všem, kteří odpověděli na otázky a zúčastnili se ankety s názvem „Nezapomínáme na učitele?“.

S úctou

Monika Kukul' Sochorová
duben 2023, Praha

Abych se mohla hlouběji zamyslet nad tématy osobního i profesního růstu učitelů pro pilotní kurz koučinkových dovedností do škol, byla jsem zvědavá, co českému učiteli chybí, jak to má s motivací a také s možnou (ne)spokojeností v rámci jeho profese. V únoru 2023 jsem spustila anketu „Nezapomínáme na učitele?“. Anketu, která mi měla pomoci s uchopením tématu a hlubším vhladem do učitelského prostředí.

Věřím, že ke spokojenosti učitelů nepotřebujeme mnohostránkové návody MŠMT ani přetitulovanou a odborně napsanou revizi rámcových vzdělávacích programů, ale zdravý přístup k sobě samým a druhým. Stejně jako k našim dětem. Jakákoliv vnější motivace není ke změně dostačující. Změna musí nastat uvnitř. A o to usiluji.

Chtěla bych, aby naše děti učili lidi, kteří jsou přirozenými autoritami. Přála bych si, aby učitelé uměli držet s dětmi krok a chápali je. K tomu jim mnohokrát postačí pouze změna úhlu pohledu nebo jinak formulovaná otázka.

Vím, že to bude běh na dlouhou trať. Okolí mě odrazuje. Ale já věřím tomu, že pokud mají učitelé motivovat a učit naše děti zdravému sebevědomí, je potřeba, aby ve sborovnách, s vedením školy, s rodiči a v přístupu k dětem byli rovnocennými a sebevědomými partnery.

Vedení školy, učitelé, děti i rodiče jsou na jedné lodi, byť si to mnozí neuvědomují. Díky koučovacími kurzům se učitelé naučí předávat kormidlo tak, aby (jejich) loď vzdělávání byla nepotopitelná. Aby se zdokonalili ve svých kormidelnických schopnostech a uměli plout jak na vodě klidné, tak i té divoké.

Z odpovědí lze vyčíst, že učitelé chtějí více než jen adekvátní finanční ohodnocení – hledají podporu, respekt a uznání za svou práci. Touží po moderních pomůckách, kvalitním vzdělávání, mentoringu a péči o svou psychiku. Zkrátka po všem, co by jim pomohlo lépe plnit jejich poslání a posunout se dál v kariéře.

Table of Contents

Otázka 1: Z jakého důvodu jste se chtěl/a stát učitelem?	5
Otázka 2: Jaká byla míra Vaší motivace před nástupem do školství, po 1. a 5. roce a jaká je nyní?	6
Otázka 3: Jak se v čase měnila Vaše motivace a pohled na české školství?	6
Otázka 4: Co Vám ve školství chybí?	7
Otázka 5: Co vám chybí od vedení školy?	8
Otázka 6: Co vám chybí od kolegů?	8
Otázka 7: Čeho byste chtěli více?	8
Otázka 8: Chtěl/a byste se podělit o něco dalšího?	9
Závěr	10
Kritická evaluace dotazníku	11

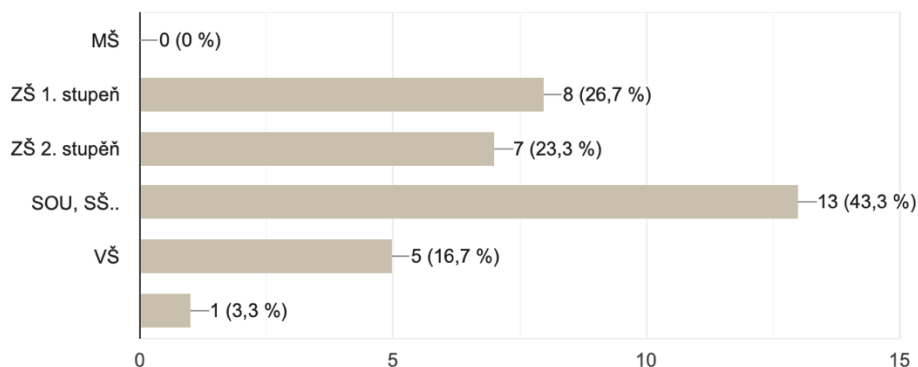

Ankety se zúčastnilo 30 učitelů ze základních, středních i vysokých škol. Většina respondentů učí 10–20 let a vyučuje na střední škole (SOU, SŠ). Významný je také počet respondentů s více než 20letou pedagogickou praxí, a to zejména na úrovni základních škol (ZŠ 1. stupeň).

Učím

30 odpovědí

 Kopírovat

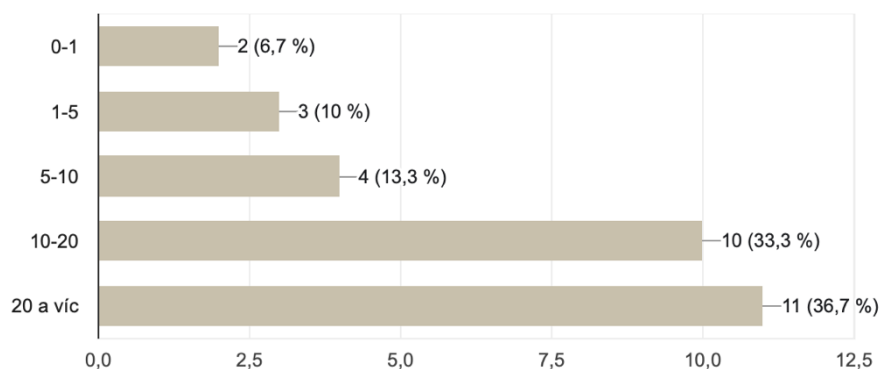

Obrázek 1, Odpověď na otázku: Na jakém stupni vyučujete?

Kolik let učíte?

30 odpovědí

 Kopírovat

Obrázek 2, Odpověď na otázku: Kolik let učíte?

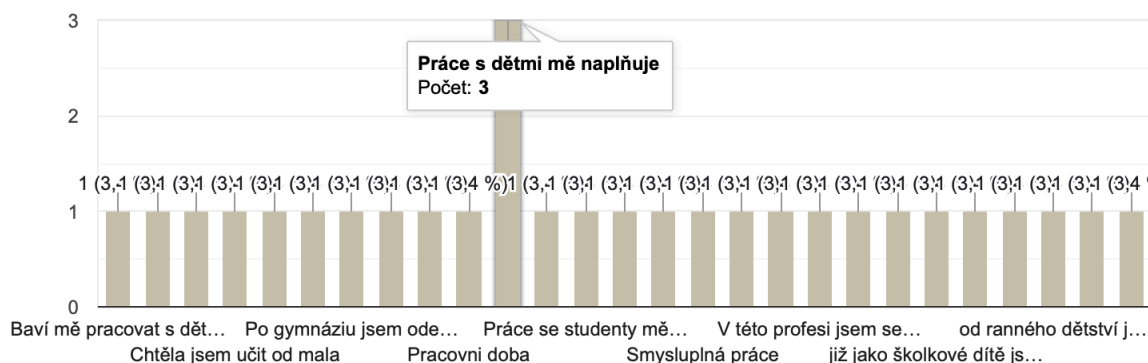
Otázka 1: Z jakého důvodu jste se chtěl/a stát učitelem?

Z analýzy dat je patrné, že 70 % respondentů se chtěla stát učitelí především kvůli práci s dětmi a pocitu naplnění při předávání informací. Učitelství je pro ně smysluplnou a naplňující prací. Někteří si již od dětství hráli na učitele a měli touhu někomu něco vysvětlit a naučit, jiní si vybrali učitelství jako druhou možnost po jiném oboru a jsou s tímto rozhodnutím spokojeni.

Tři respondenti se dokonce shodli na zcela stejné odpovědi „Práce s dětmi mě naplňuje“. Celkově odpovědi naznačují, že touha učit a pracovat se studenty je významným motivačním faktorem stát se učitelem.

Z jakého důvodu jste se chtěl/a stát učitelem? (např. rodič je učitel, práce s dětmi mě naplňuje) [Kopírovat](#)

29 odpovědí

Obrázek 3, Z jakého důvodu jste se chtěl stát učitelem?

Obrázek 4, Nejvíce používaná slova k otázce

Otázka 2: Jaká byla míra Vaší motivace před nástupem do školství, po 1. a 5. roce a jaká je nyní?

Průměrná motivace před vstupem u respondentů byla 7.5 (na stupnici 0–10). 80 % dotázaných mělo před vstupem do oboru vysokou motivaci, přičemž 7 respondentů dokonce uvedlo úroveň motivace 10 z 10. Po prvním roce se úroveň motivace ve většině případů snižuje.

Míra motivace klesla v průměru po prvním roce na číslo 6,6 a po pátém roce téměř na polovinu. Pokud se podíváme na míru motivace z hlediska odučených let, největší pokles motivace uvádí učitelé, kteří jsou na své profesní dráze do jednoho roku. A to o celých 35 %¹. Celková průměrná míra motivace dotazovaných učitelů je nyní na 6,2.

Otázka 3: Jak se v čase měnila Vaše motivace a pohled na české školství?

V anketě převládá názor, že české školství jede ve starých kolejích a zasloužilo by si hlubokou reformu. Obecně panuje pocit frustrace z byrokracie, tlaku na výkon, nezdravé konkurence, a dokonce neuctivého chování některých rodičů vůči učitelům. Dále panuje všeobecná nespokojenost s úrovní odměňování a vnímanou nedostatečnou funkčností celého vzdělávacího systému.

K výrazné demotivaci učitelů vedou také zvyšující se počty žáků ve třídách a nárůst žáků s různými individuálními potřebami.

Z dotazníku je patrné, že někteří učitelé se stále nevyrovnali s pandemií Covid-19, období, které pro ně bylo velice náročné. Cítí se vyhořelí (nebo blízko vyhoření), a to zejména kvůli nedostatku podpory ze stran kolegů a vedení školy.

„Jako mladá jsem učila podle modelu, kterým učili mě. Moc jsem nad způsobem výuky nepřemýšlela, frontální výuku jsem nepovažovala za nic špatného. Po mateřské se snažím učit jinak, v duchu Líného učitele od Roberta Čapka, ale narážím na neustálý odpor a postupně ztrácím sílu i motivaci.“

„Je čím dál tím těžší najít tu motivaci pracovat ve školství.“

¹ Toto číslo může být zavádějící z důvodu nejmenšího počtu respondentů, kteří vyučují od 0 do 1 roku.

Otázka 4: Co Vám ve školství chybí?

Na základě poskytnutých údajů se zdá, že existuje několik oblastí, kde jednotlivci pocítují nedostatky nebo mezery ve vzdělávacím systému. Tyto oblasti lze rozdělit do několika kategorií:

Podpora a mentoring: Respondenti vyjadřují touhu po větší podpoře a mentorování, včetně přístupu k moderním a inovativním učitelům, mentorům, psychologům, koučům a dalším osobám, které mohou poskytnout rady a vedení, a podpořit tak jejich duševní zdraví i pohodu. Zmiňují také význam mentoringu, supervize a podpory pro nové učitele. Dále, že je důležité respektovat a oceňovat roli učitelů ve společnosti a poskytnout jim potřebné nástroje k dosažení úspěchu.

Zdroje a financování: Ve vzdělávacím systému je potřeba více finančních zdrojů, včetně odpovídajícího školení pro práci s problémovými žáky, terapií, koučinku nebo mentoringu. Respondenti také vyjadřují přání většího finančního ohodnocení učitelů a financování potřebného vybavení nebo nových technologií.

Profesní rozvoj: Uvádí se potřeba neustálého profesního rozvoje, včetně školení o tom, jak pracovat se studenty s postižením, jak zaujmout nemotivované studenty nebo jak využívat moderní technologie ve výuce. Respondenti také vyjadřují přání k přístupu ke kvalitním vzdělávacím materiálům a učebnicím.

„Moderní a inovativní učitelé, mentoři, psycholog, někdo, koho bych mohla požádat o radu nebo zkontrolovat úspěchy, neúspěchy, výchovné problémy, někoho, komu bych mohla důvěřovat.“

„Chybí mi profesionální podpora od mentorů a také tvůrčí kolektiv, který je zapálený a chce něco změnit. Moje kolegyně jsou v současné době spíše vyhořelé. Také postrádám jasně nastavenou podporu systému při komunikaci s nepřizpůsobivými rodiči, které zanedbávají své povinnosti a děti nechávají často doma jen tak.“

Obrázek 5, Nejčastější slova u otázky Co vám ve školství chybí?

Otázka 5: Co vám chybí od vedení školy?

Zde jsou odpovědi velmi různorodé. Liší se potřeby i očekávání. Mnozí jsou s vedením spokojeni, jiní se cítí demotivovaní a nepodporovaní.

Nepodporovaným učitelům chybí hlavně motivace, porozumění, konzistentní politika, transparentnost a vzájemný respekt. Kromě zmíněného někteří zaměstnanci by uvítali možnosti profesního rozvoje, lepší odměňování a benefity.

„Podpora ke vzdělávání a spolupráci.“

„Systematickost, smysl jednání, více podpory v dalším studiu.“

„Transparentnost, upřímnost, férový přístup a profesionalita.“

„Platové ohodnocení, odměny, benefity, podpora pro výuku – další vzdělávání, nemáme nic; poděkování za práci je fajn, ale pokud je obtížné z platu vyžít, tak je to problém.“

Otázka 6: Co vám chybí od kolegů?

Optimismus, nadšení, spolupráce, otevřená komunikace a vzájemná podpora nebo sdílení informací.

„Otevřená komunikace, vzájemná podpora.“

„Spolupráce.“

„Spolupráce, nadšení, chuť něco udělat navíc...jinak.“

Otázka 7: Čeho byste chtěli více?

Čas: Učitelé by uvítali více času na různé aktivity, jako je tvůrčí práce, příprava, neformální setkání s kolegy a více volného času během školního roku. Někteří také zmiňují potřebu více času na řešení administrativních úkolů a snížení pracovní zátěže.

Zdroje: Chybí finanční prostředky, vybavení a přístup ke vzdělávacím nástrojům a materiálům.

Školení a rozvoj: Řada učitelů zmiňuje přání mít více příležitostí ke školení a rozvoji, zejména v souvislosti s dobrými životními podmínkami a duševním zdravím, a také více příležitostí k sebevzdělávání a profesnímu rozvoji.

Podpora: Respondenti by také uvítali jak podporu ze strany kolegů, tak ze strany vedení školy. To zahrnuje lepší komunikaci, větší respekt a větší uznání jejich práce.

Změna vzdělávací politiky: Několik respondentů volá po změně vzdělávací politiky, zejména pokud jde o používání pozitivnějších a účinnějších výukových metod a potřebu politiky založené na vědeckých důkazech, nikoli na politickém populismu.

„Pomůcek, efektivní školení pro celý kolektiv, klidně i na téma péče o psychické zdraví, práce se stresem.“

„Pozitivitu.“

„Čas ve škole, kdy se neučí, ale můžeme se společně sejít a radit si, řešit věci.“

Otázka 8: Chtěl/a byste se podělit o něco dalšího?

Odpovědi se týkají různých témat souvisejících se vzděláváním a výukou, například potřeby pravidelných supervizních setkávání, po návrh, aby učitelé měli každý týden den volna, který by umožnil lepší a kreativnější plánování výuky.

Panují obavy z vyhoření, potřeby lepšího zavádění inkluzivního vzdělávání a jasných pravidel.

Za zmínku určitě stojí zmínka o krizi ve vysokoškolském vzdělávání, kde tlak na publikační činnost předstihl kvalitu a význam výuky a že mnoho projektů přichází sice s dobrou myšlenkou, ale realizace je kontraproduktivní.

Závěr

Na začátku ankety bylo z odpovědí respondentů jasně vidět nadšení pro obor, pro děti a touha po předávání informací. S přibývajícimi otázkami se bohužel objevují a převládají slova jako:

- Demotivace
- Nutnost změny
- Příliš administrativy
- Zbytečná byrokracie
- Špatné ohodnocení
- Zklamání
- Dehonestace a neúcta k profesi

Koučink do škol by mohl přinést satisfakci a motivaci k dalšímu učení, přehodnocení statusu quo, osobní růst a psychickou pohodu. Koučink je funkční a osvědčený nástroj osobního i kolektivního růstu, který by mohl pomoci učitelům s tlakem, demotivací a zklamáním – slova a oblasti, která v dotazníku zmiňují.

Profese učitele je náročné povolání. Aby učitelé motivovali a učili zdravému sebevědomí, je potřeba, aby milovali to, co dělají. Koučovací dovednosti jim pomohou usnadnit komunikaci se studenty, kolegy, vedením školy i rodiči. Koučink jim také pomůže lépe poznat sebe.

- Koučování i koučové se učí lépe dosahovat svých cílů, zlepšovat a rozvíjet své schopnosti
- Koučování vytváří pozitivní dopad na život a na životy všech zúčastněných, více způsoby, než se dá vůbec vyjmenovat
- Síla koučování nespočívá pouze v schopnosti zvyšovat uvědomění, ale také v jeho všestrannosti
- Koučovací dovednosti nejsou omezeny na konkrétní osobu nebo situaci, nástroje koučování jsou flexibilní a lze je přizpůsobit pro různá prostředí – od zasedací místnosti, učebny, až po komunikaci s partnerem nebo rodinnou dovolenou
- Koučovací přístup pomáhá při komunikaci, navazování kontaktů, vytváření hlubokých vztahů, pozitivních partnerství, definování a zjištění vlastních hodnot, vede k samostatnosti a předání odpovědnosti

Koučování není v žádném případě zázračný prostředek na veškeré problémy učitelů. Nicméně při správném použití má mimořádně pozitivní dopad na komunikaci, vztahy a celkovou pohodu jednotlivců i skupin.

Kritická evaluace dotazníku

Ačkoli je vzorek respondentů poměrně malý, můžeme i zde nalézt mnoho podobných pohledů na školství a práci učitele.

V navazující anketě by měla být zjišťována motivace a osobní i profesní spokojenost během dotazovaných časových úseků, například počet žáků ve třídě, možnost asistenta nebo vliv zázemí, vztahů na pracovišti a s rodiči. Motivace je složitá a může být ovlivněna celou řadou faktorů, a to jak vnitřních, tak vnějších.

Kurzy koučinku

Na tuto anketu navazují dva pilotní kurzy Koučink do škol aneb každý učitel může být koučem, které se konají v květnu a červnu 2023. Celkem by se pilotního kurzu mělo zúčastnit na 30 učitelů.

